

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

01 10 20 19 р.

м. Київ

№ 1254

Про унесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти

Відповідно до абзацу першого частини шостої статті 13 Закону України «Про вищу освіту», пункту 8 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630 (зі змінами), Положення про Науково-методичну раду Міністерства освіти і науки України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 11 вересня 2015 року № 922 (в редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 27 жовтня 2015 року № 1115), та протоколу засідання сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України від 21 червня 2019 року № 3

НАКАЗУЮ:

1. Унести зміни до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2016 року № 600 «Про затвердження та введення в дію Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти», виклавши їх в новій редакції, що додається.

2. Департаменту забезпечення документообігу, контролю та інформаційних технологій (Єрко І. А.) зробити відмітку у справі архіву.

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Стадного Є. А.

Міністр

Ганна НОВОСАД

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки
України від «01» червня 2016 р.
№ 600 (у редакції наказу
Міністерства освіти і науки
України
від «01» 10 2019 р. № 1254)

СХВАЛЕНО

сектором вищої освіти Науково-
методичної ради Міністерства
освіти і науки України
протокол № 3 від 21 червня 2019 р.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ щодо розроблення стандартів вищої освіти

ЗМІСТ

Вступ – с. 1

Основні терміни та їх визначення (тезаурус) – с. 2

Структура Стандарту вищої освіти – с. 5

Рекомендації щодо розроблення змісту Стандарту – с. 7

Перелік рекомендованих джерел – с. 23

Додаток до методичних рекомендацій – с. 24

ВСТУП

Стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності.

Стандарти вищої освіти розробляються:

- для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності;
- відповідно до Національної рамки кваліфікацій (НРК).

Стандарти вищої освіти використовуються для визначення та оцінювання якості змісту та результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти (наукових установ) під час інституційної акредитації та акредитації освітніх програм.

Стандарт вищої освіти визначає такі вимоги до освітньої програми:

- 1) обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;
- 2) перелік компетентностей випускника;
- 3) нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;
- 4) форми атестації здобувачів вищої освіти;

- 5) вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;
- б) вимоги професійних стандартів (у разі їх наявності).

Заклад вищої освіти або наукова установа у межах ліцензованої спеціальності може запроваджувати спеціалізації.

Стандарти вищої освіти не встановлюють рекомендованих (примірних, ...) переліків можливих спеціалізацій, окрім випадків, передбачених законодавством. Стандарти встановлюють вимоги, що є спільними для всіх спеціалізацій в межах відповідної спеціальності. Заклади вищої освіти при розробленні освітніх програм можуть встановлювати додаткові вимоги до компетентностей, результатів навчання та форм атестації, які відбивають потреби конкретних спеціалізацій. Заклади вищої освіти мають право використовувати інші формулювання спеціальних (фахових) компетентностей і результатів навчання, забезпечуючи при цьому, щоб сукупність вимог освітньої програми повністю охоплювала всі вимоги Стандарту.

Стандарти вищої освіти за кожною спеціальністю розробляє центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки з урахуванням пропозицій галузевих державних органів, до сфери управління яких належать заклади вищої освіти, і галузевих об'єднань організацій роботодавців та затверджує їх за погодженням із Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Нові стандарти вищої освіти є наступним поколінням стандартів і замінюють собою Галузеві стандарти вищої освіти (ГСВО), які розроблялись у 2002-2014 рр. відповідно до законодавства. Стандарти базуються на компетентісному підході і поділяють філософію (принципи і цінності) Європейського простору вищої освіти, визначену в комюніке Болонського процесу (Додаток В) та в міжнародному Проекті Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING).

Відповідно до вимог другої частини шостої статті 13 Закону України «Про вищу освіту» Науково-методична рада (НМР) Міністерства освіти і науки України (МОН) за участю Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) розробляє методологію, методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, а науково-методичні комісії (НМК) здійснюють розроблення цих стандартів.

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ (ТЕЗАУРУС)

Атестація – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам **освітньої програми**.

Галузь знань – основна предметна область освіти і науки, що включає групу споріднених спеціальностей, за якими здійснюється професійна підготовка.

Дескриптори Національної рамки кваліфікацій

- **відповідальність і автономія** – здатність особи застосовувати знання та навички самостійно та відповідально;
- **знання** – осмислена та засвоєна суб'єктом інформація, що є основою його усвідомленої, цілеспрямованої діяльності. Знання поділяються на емпіричні (знання фактів та уявлення) і теоретичні (концептуальні, методологічні);
- **комунікація** – взаємодія осіб з метою передавання інформації, узгодження дій, спільної діяльності;
- **уміння/навички** – здатність застосовувати знання для виконання завдань та розв'язання проблем. Уміння/навички поділяються на когнітивні (що включають логічне, інтуїтивне та творче мислення) і практичні (що включають ручну вправність, застосування практичних способів (методів), матеріалів, знарядь та інструментів).

Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС) – система трансферу і накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Система ґрунтується на визначенні навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання, та обліковується у кредитах ЄКТС.

Кваліфікація – визнана уповноваженим суб'єктом та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей (результатів навчання).

Кваліфікації за обсягом класифікуються на повні та часткові, за змістом - на освітні та професійні.

Кваліфікація вважається повною в разі здобуття особою повного переліку компетентностей відповідного рівня Національної рамки кваліфікацій, що визначені відповідним стандартом.

Кваліфікація вважається частковою в разі здобуття особою частини компетентностей відповідного рівня Національної рамки кваліфікацій, що визначені відповідним стандартом.

Кваліфікація вищої освіти – це визнана закладом вищої освіти чи іншим уповноваженим суб'єктом освітньої діяльності та засвідчена відповідним документом про вищу освіту сукупність встановлених стандартом вищої освіти та здобутих особою результатів навчання (компетентностей).

Кваліфікація професійна – це визнана кваліфікаційним центром, суб'єктом освітньої діяльності (зокрема, закладом вищої освіти), іншим уповноваженим суб'єктом та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей (результатів навчання), що дають змогу виконувати певний вид роботи або здійснювати професійну діяльність.

Кваліфікаційна робота — це форма атестації, що може передбачатись на завершальному етапі здобуття певного рівня вищої освіти для встановлення відповідності набутих здобувачами результатів навчання (компетентностей) вимогам стандартів вищої освіти та Національної рамки кваліфікацій. Форми

кваліфікаційної роботи включають (не обмежуючись зазначеним): дипломну роботу, дисертаційне дослідження, сукупність наукових статей, комбінацію різних форм вище зазначеного тощо.

Кваліфікаційний рівень – структурна одиниця Національної рамки кваліфікацій, що визначається певною сукупністю компетентностей, які є типовими для кваліфікацій даного рівня.

Компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, яка визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність.

- **Інтегральна компетентність** – узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо результатів навчання та/або професійної діяльності.

- **Загальні компетентності** – універсальні компетентності, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача вищої освіти в різних галузях та для його особистісного розвитку.

- **Спеціальні (фахові, предметні) компетентності** – компетентності, актуальні для предметної області та важливі для успішної діяльності за певною спеціальністю.

Кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі – кредит ЄКТС) – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин. Навантаження одного навчального року за денною формою навчання становить, як правило, 60 кредитів ЄКТС.

Національна рамка кваліфікацій – це системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів.

Освітня (освітньо-професійна, освітньо-наукова чи освітньо-творча) програма – система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою; перелік освітніх компонентів (навчальних дисциплін, практик тощо) та їх логічну послідовність; кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані програмні результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти. На початковому рівні (короткому циклі) вищої освіти можуть створюватися освітні програми за галуззю знань або групою спеціальностей, якщо це не суперечить відповідним стандартам вищої освіти.

Професія, для якої запроваджене додаткове регулювання – вид професійної діяльності, доступ до якого, окрім наявності освіти відповідного рівня та спеціальності, визначається законом або міжнародним договором.

Результати навчання (програмні) – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

Спеціалізація – складова спеціальності, що визначається закладом вищої освіти та передбачає профільну спеціалізовану освітню програму підготовки здобувачів вищої та післядипломної освіти. Спеціалізація зазначається при присудженні освітньої кваліфікації особам, які успішно закінчили навчання за відповідною освітньою програмою.

Якість вищої освіти – відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом вищої освіти та/або договором про надання освітніх послуг.

СТРУКТУРА СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Титульний аркуш

I Преамбула

II Загальна характеристика

- Рівень вищої освіти
- Ступінь вищої освіти
- Назва галузі знань
- Назва спеціальності
- Обмеження щодо форм навчання (не обов'язково)
- Освітня (і) кваліфікація(ї)
- Професійна(і) кваліфікація(ї) (для спеціальностей, у межах яких передбачено створення освітніх програм з підготовки фахівців для професій, для яких запроваджене додаткове регулювання)
 - Кваліфікація в дипломі
 - Опис предметної області
 - Академічні та професійні права випускників
 - Працевлаштування випускників (для спеціальностей, у межах яких передбачено створення освітніх програм з підготовки фахівців для професій, для яких запроваджене додаткове регулювання)

III Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти

IV Перелік компетентностей випускника

- Інтегральна компетентність
- Загальні компетентності
- Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

V Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у гермінах результатів навчання

VI Форми атестації здобувачів вищої освіти

- Форми атестації
- Вимоги до кваліфікаційної роботи (за наявності)
- Вимоги до атестаційного іспиту (іспитів) (за наявності)

VII Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти

- Принципи та процедури забезпечення якості вищої освіти
- Моніторинг та періодичний перегляд освітніх програм
- Оцінювання здобувачів вищої освіти
- Підвищення кваліфікації науково-педагогічних і педагогічних працівників
- Наявність необхідних ресурсів для організації освітнього процесу

- Наявність інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом
- Публічність інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації
- Забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти, у тому числі запобігання та виявлення академічного плагіату.

VIII Вимоги професійних стандартів у разі їх наявності

- Повна назва та реквізити Професійного(их) стандарту(ів)
- Особливості Стандарту вищої освіти, пов'язані з наявністю Професійного стандарту

IX Перелік нормативних документів, на яких базується Стандарт вищої освіти

Пояснювальна записка до Стандарту вищої освіти (не є складовою Стандарту)

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗРОБЛЕННЯ ЗМІСТУ СТАНДАРТУ**Титульний аркуш**

На титульному аркуші Стандарту вищої освіти вказуються назва рівня та ступеня вищої освіти, що присуджують; шифр та назва галузі знань, код і найменування спеціальності, назва кваліфікації, наказ Міністерства освіти і науки України, яким затверджено Стандарт вищої освіти, та вихідні дані.

Форма Титульного аркуша**ЗАТВЕРДЖЕНО**Наказ Міністерства
освіти і науки України

від «___» ___ 20__ р. № ___

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ**РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ** _____
(назва рівня вищої освіти)**СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ** _____
(назва ступеня вищої освіти)**ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ** _____
(шифр та назва галузі знань)**СПЕЦІАЛЬНІСТЬ** _____
(код та найменування спеціальності)*Видання офіційне***МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ****Київ****20__**

I Преамбула

У розділі:

- зазначається назва Стандарту вищої освіти, назва, дата та номер наказу, яким Стандарт затверджено та введено в дію;
- вказуються прізвища, імена, по батькові, наукові ступені та вчені звання членів науково-методичної підкомісії та інших додатково залучених розробників Стандарту, посади і назви організацій, де вони працюють;
- наводяться дані про розгляд та схвалення Стандарту НМК та сектором вищої освіти НМР МОН України, зазначається інформація про врахування пропозицій галузевих державних органів, галузевих об'єднань організацій роботодавців та осіб, які здійснювали фахову та методичну експертизу;
- зазначається дата та номер рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, яким погоджено Стандарт вищої освіти.

У разі необхідності у розділі можуть бути наведені додаткові відомості (перевидання, внесення змін і доповнень тощо).

II Загальна характеристика

Рівень вищої освіти	Рівень вищої освіти визначається згідно зі статтею 5 Закону України «Про вищу освіту» в такій формі (одне з наведеного): Початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень Другий (магістерський) рівень Третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень
Ступінь вищої освіти	Ступінь вищої освіти визначається згідно зі статтею 5 Закону України «Про вищу освіту» в такій формі (одне з наведеного): Молодший бакалавр Бакалавр Магістр Доктор філософії/доктор мистецтва
Галузь знань	Зазначаються шифр та назва галузі знань згідно з Переліком галузей знань і спеціальностей (постанова КМУ від 29.04.2015 № 266).
Спеціальність	Зазначаються код та найменування спеціальності згідно з Переліком галузей знань і спеціальностей (постанова КМУ від 29.04.2015 № 266).
Форми навчання	Зазначаються форми навчання відповідно до Закону України «Про вищу освіту», за якими здійснюватиметься підготовка фахівців на відповідному рівні вищої освіти за відповідною спеціальністю.
Освітня кваліфікація	Освітня кваліфікація визначається згідно зі статтею 7 Закону України «Про вищу освіту» і складається з інформації про здобутий особою ступінь вищої освіти, спеціальність та спеціалізацію (за наявності). У Стандарті вищої освіти зазначається:

	<p>присвоюється тільки одна кваліфікація, яка є загальною для спеціальності незалежно від спеціалізацій)</p> <p>або</p> <ul style="list-style-type: none"> - кілька освітніх кваліфікацій, які присвоюються з урахуванням спеціалізацій (за можливості чітко визначити перелік можливих спеціалізацій та відповідних кваліфікацій освітніх у рамках спеціальності), <p>або</p> <ul style="list-style-type: none"> - правила / підходи щодо визначення освітніх кваліфікацій у разі їх присвоєння з урахуванням спеціалізацій (у випадках, коли спеціальність не передбачає чітко визначеного переліку можливих спеціалізацій). <p>Заклад вищої освіти може самостійно запроваджувати спеціалізації, що зазначаються при присудженні освітньої кваліфікації особам, які успішно закінчили навчання за відповідними освітніми програмами, тому визначення переліків спеціалізацій у тексті стандарту не допускається, крім випадків, визначених законодавством.</p>
<p>Професійна(і) кваліфікація(ї)</p>	<p>Як правило, у Стандарті вищої освіти професійна кваліфікація не зазначається. Її потрібно вказувати лише у випадках, коли законодавством та/або згідно із зобов'язаннями України за міжнародними угодами встановлена обов'язковість присвоєння освітньої кваліфікації для здобуття певної професійної кваліфікації. У всіх інших випадках Стандарт вищої освіти не є підставою для присвоєння професійної кваліфікації і не надає відповідних прав закладу вищої освіти.</p> <p>У разі зазначення професійної кваліфікації у Стандарті вищої освіти подається стислий опис умов і порядку її присвоєння, із посиланням на відповідний Професійний стандарт, орган, що його затвердив, та/або на відповідне законодавство, міжнародні угоди.</p>
<p>Кваліфікація в дипломі</p>	<p>Формулювання кваліфікації у дипломі має відповідати частинам 3, 4 статті 7 Закону України «Про вищу освіту» та законодавству щодо затвердження форм документів про вищу освіту (наукові ступені) державного зразка та додатків до них.</p> <p>Додаткові вимоги, зазначені у Стандарті, не можуть суперечити вимогам, визначеним законодавством.</p> <p>Складається з:</p> <ul style="list-style-type: none"> - освітньої кваліфікації (спеціалізація зазначається за наявності), - професійної кваліфікації (зазначається за наявності (<i>див. вище</i>), вказується обов'язковість присвоєння). <p>У назві кваліфікації доктора філософії зазначаються назва ступеня, галузі знань та/або спеціальності. У разі, якщо дисертаційне дослідження виконано в суміжних галузях знань, ступінь доктора філософії присуджується у провідній галузі із зазначенням міжгалузевого характеру роботи.</p>

	У назві кваліфікації доктора мистецтва зазначаються назва ступеня, спеціальності та, в окремих випадках, назва спеціалізації.
Опис предметної області	<p>Згідно пунктом 15 Міжнародної стандартної класифікації освіти: галузі освіти і підготовки 2013 р. (МСКО-Г 2013):</p> <ul style="list-style-type: none"> - об'єкт(и) вивчення та/або діяльності (процеси, явища тощо або проблеми, які вивчаються); - цілі навчання (очікуване застосування набутих компетентностей); - теоретичний зміст предметної області (основні поняття, концепції, принципи, специфічні для цієї предметної області); - методи, методика та технології (якими має оволодіти здобувач вищої освіти для застосовування на практиці); - інструменти та обладнання (об'єкти/предмети, пристрої та прилади, які випускник має бути здатний застосовувати і використовувати в професійній діяльності). <p>Обсяг опису предметної області не повинен перевищувати 150 слів.</p> <p>Зразки опису предметної області надано в Додатку Г.</p>
Академічні права випускників	<p>Описуються можливості, вимоги та/або рекомендації щодо продовження освіти.</p> <p>Не допускається обмеження академічних прав випускників через зазначення у Стандарті спеціальностей чи галузей знань для подальшого навчання на вищих рівнях освіти.</p>
Працевлаштування випускників (обов'язково тільки для спеціальностей, у межах яких передбачено створення освітніх програм з підготовки фахівців для професій, для яких запроваджене додаткове регулювання)	<p>Зазначаються професії, для яких запроваджене додаткове регулювання (згідно з Національним класифікатором України: Класифікатор професій (ДК 003:2010) та International Standard Classification of Occupations 2008 (ISCO-08)), на фахову підготовку з яких можуть бути спрямовані освітні програми за спеціальністю. За необхідності зазначається порядок доступу до професії.</p> <p>Для інших спеціальностей зазначається область професійної діяльності, де може працювати випускник освітніх програм за спеціальністю, при цьому перелік професій (професійних назв робіт) може зазначатися в Пояснювальній записці.</p>
Особливості міждисциплінарних програм (для стандартів молодшого бакалавра)	Відповідно до частини третьої статті 9 ¹ Закону України «Про вищу освіту» на початковому рівні (короткому циклі) вищої освіти можуть створюватись освітні програми за галуззю знань або групою спеціальностей. Тут можуть міститись вимоги до створення таких програм, включаючи обмеження по поєднанню спеціальностей

III Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти

Визначається (однозначно) обсяг освітньої програми у кредитах ЄКТС.

Загальні вимоги до обсягу освітньої програми:

Обсяг освітньої програми молодшого бакалавра на основі повної загальної середньої освіти становить 120 кредитів ЄКТС.

Мінімум 65% обсягу освітньої програми має бути спрямовано на забезпечення результатів навчання за спеціальністю, визначених Стандартом вищої освіти.

Для освітніх програм, спрямованих на підготовку фахівців для професій, для яких запроваджене додаткове регулювання, додаткові вимоги можуть встановлюватися відповідно до професійних стандартів.

Для здобуття освітнього ступеня молодшого бакалавра на основі фахової передвищої освіти заклад вищої освіти має право визнати та перезарахувати кредити ЄКТС, максимальний обсяг яких визначається Стандартом вищої освіти і не може перевищувати 60 кредитів ЄКТС.

Обсяг освітньої програми бакалавра:

- на основі повної загальної середньої освіти з терміном навчання 11 років (профільної середньої освіти з терміном навчання два роки) становить 240 кредитів ЄКТС (для окремих спеціальностей, наприклад, медсестринство, становить від 180 кредитів ЄКТС),

- на основі повної загальної середньої освіти з терміном навчання 12 років (профільної середньої освіти з терміном навчання три роки) становить 180-240 кредитів ЄКТС.

Мінімум 50% обсягу освітньої програми має бути спрямовано на забезпечення результатів навчання за спеціальністю, визначених Стандартом вищої освіти.

Стандартом встановлюється мінімальний обсяг кредитів ЄКТС, призначених для практики.

Для освітніх програм, спрямованих на підготовку фахівців для професій, для яких запроваджене додаткове регулювання, додаткові вимоги можуть встановлюватися відповідно до професійних стандартів.

Для здобуття освітнього ступеня бакалавра на основі освітнього ступеня молодшого бакалавра або на основі фахової передвищої освіти заклад вищої освіти має право визнати та перезарахувати кредити ЄКТС, максимальний обсяг яких визначається стандартом вищої освіти і не може перевищувати 120 кредитів ЄКТС.

Обсяг освітньої програми підготовки магістра:

- для освітньо-професійної програми становить 90-120 кредитів ЄКТС. для освітньо-наукової програми становить 120 кредитів ЄКТС, з них обсяг дослідницької (наукової) компоненти обов'язково складає не менше 30%,

- на основі повної загальної середньої освіти (профільної середньої освіти) для спеціальностей медичного, фармацевтичного та ветеринарного спрямувань становить 300-360 кредитів ЄКТС.

Мінімум 35% обсягу освітньої програми має бути спрямовано на забезпечення результатів навчання за спеціальністю, визначених стандартом вищої освіти (мінімум 50% – для спеціальностей медичного, фармацевтичного та

ветеринарного спрямувань).

Для освітньо-наукових програм Стандартом встановлюється мінімальний обсяг кредитів ЄКТС, призначених для науково-дослідницької практики.

Для освітньо-професійних програм Стандартом встановлюється мінімальний обсяг кредитів ЄКТС, призначених для практики.

Для освітніх програм, спрямованих на підготовку фахівців для професій, для яких запроваджене додаткове регулювання, додаткові вимоги можуть встановлюватися відповідно до професійних стандартів.

Обсяг освітньої програми підготовки доктора філософії/доктора мистецтва:

- обсяг освітньої складової освітньо-наукової/освітньо-творчої програми становить 30-60 кредитів ЄКТС.

- наукова складова освітньо-наукової програми передбачає проведення власного наукового дослідження та оформлення його результатів у вигляді дисертації відповідно до законодавства.

Не допускається включення до Стандарту «паспортів наукових спеціальностей».

IV Перелік компетентностей випускника

<p>Інтегральна компетентність</p>	<p>За основу береться опис відповідного кваліфікаційного рівня Національної рамки кваліфікацій (НРК):</p> <p>Молодший бакалавр (рівень 6): Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі в певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів відповідних наук і характеризується певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності та діяльності інших осіб у певних ситуаціях.</p> <p>Бакалавр (рівень 7): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Магістр (рівень 8): Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у певній галузі професійної діяльності та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.</p> <p>Доктор філософії (рівень 9): Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.</p> <p>При формулюванні інтегральної компетентності в Стандарті вищої освіти треба конкретизувати, про які саме науки, галузь тощо йдеться.</p>
<p>Загальні компетентності</p>	<p>Перелік загальних компетентностей корелюється з описом відповідного кваліфікаційного рівня НРК.</p>

Перелік загальних компетентностей має містити 3-10 компетентностей з врахуванням рівня освіти.

Стандарт має передбачати встановлення додаткових обов'язкових компетентностей відповідно до вимог професійних стандартів для освітніх програм, що передбачають надання відповідної професійної кваліфікації та/або спрямовані на підготовку фахівців для професій, для яких запроваджене додаткове регулювання.

Найбільш актуальні для спеціальності загальні компетентності для всіх освітніх рівнів обираються з переліку Проекту ЄС TUNING:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
3. Здатність планувати та управляти часом.
4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
8. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
11. Здатність бути критичним і самокритичним.
12. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
13. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
14. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
15. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
16. Здатність працювати в команді.
17. Здатність до міжособистісної взаємодії.
18. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
19. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
20. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
21. Здатність працювати в міжнародному контексті.
22. Здатність працювати автономно.
23. Здатність розробляти проекти та управляти ними.
24. Здійснення безпечної діяльності.
25. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
26. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
27. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт
28. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і

	<p>взятих обов'язків.</p> <p>29. Прагнення до збереження навколишнього середовища.</p> <p>30. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>31. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.</p> <p>Названий перелік є відкритим. Сектор вищої освіти НМР може його доповнювати іншими компетентностями, що узгоджуються з НРК, за пропозиціями НМК.</p> <p>Для освітнього рівня бакалавра перелік загальних компетентностей обов'язково включає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; - здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. <p>Для освітнього рівня доктора філософії/доктора мистецтв перелік загальних компетентностей повинен забезпечувати загальнонаукову підготовку, спрямовану на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору; - набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, пошуку та критичного аналізу інформації, управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності; - опанування іноземної мови в обсязі достатньому для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності <p>Для спеціальностей у галузях знань 03 «Гуманітарні науки» та 05 «Соціальні та поведінкові науки» перелік загальних компетентностей обов'язково повинен забезпечувати підготовку, спрямовану на питання європейської та євроатлантичної інтеграції.</p>
<p>Спеціальні (фахові,</p>	<p>Перелік рекомендованих спеціальних (фахових, предметних) компетентностей корелює з описом відповідного</p>

**предметні)
компетентності**

кваліфікаційного рівня НРК.

Орієнтовна кількість спеціальних компетентностей, як правило, не перевищує 5-20 компетентностей з урахуванням рівня вищої освіти.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності варто формулювати як здатності випускника вирішувати певні проблеми та завдання, отримувати певні результати, застосовувати у професійній діяльності певні теорії та методи тощо.

Рекомендованим є вибір спеціальних (фахових, предметних) компетентностей з переліків Проекту ЄС TUNING (які, проте, не є вичерпними).

Стандарт визначає вимоги лише до спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, які є спільними для всіх можливих освітніх програм в межах спеціальності. Заклад вищої освіти у своїй освітній програмі може:

формулювати описи додаткових до Стандарту спеціальних (фахових, предметних) компетентностей;

формулювати узагальнені описи спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, що охоплюють відповідний перелік компетентностей Стандарту;

формулювати інший перелік спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, описи яких у сукупності охоплюють всі вимоги Стандарту.

деталізувати описи спеціальних (фахових, предметних) компетентностей Стандарту відповідно до спеціальності.

Стандарт має передбачати встановлення додаткових обов'язкових компетентностей відповідно до вимог професійних стандартів для освітніх програм, що передбачають надання відповідної професійної кваліфікації та/або спрямовані на підготовку фахівців для професій, для яких запроваджене додаткове регулювання.

Для освітнього рівня магістра слід відобразити відмінність переліків компетентностей для освітньо-професійних та освітньо-наукових програм, зокрема надати відповідні додаткові переліки для освітньо-наукових програм.

Для освітнього рівня доктора філософії/доктора мистецтв заплановані стандартом спеціальні (фахові, предметні) компетентності мають забезпечувати продукування нових ідей і розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, а також для оволодіння методологією науково-педагогічної та наукової діяльності за фахом.

Для спеціальностей у галузях знань 08 «Право», 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону», 28 «Публічне управління та адміністрування», 29 «Міжнародні відносини» перелік спеціальних (фахових, предметних)

	компетентностей обов'язково повинен забезпечувати підготовку, спрямовану на питання європейської та євроатлантичної інтеграції.
--	---

З метою забезпечення кореляції визначених компетентностей (результатів навчання), зазначених у Стандарті, з рівневою класифікацією НРК у процесі розроблення Стандарту використовується матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей та результатів навчання дескрипторам НРК, яка є інформаційним додатком до Стандарту (Таблиця 1 Пояснювальної записки).

Ця таблиця є інструментом НМК для розроблення компетентностей та результатів навчання. Необхідно звернути увагу на те, що компетентності випускника відображають погляд зовнішніх зацікавлених сторін: державних органів, підприємств, організацій роботодавців, професійних асоціацій, випускників тощо на освітню та/або професійну підготовку і мають максимізувати здатність випускника до працевлаштування.

V Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

Зазначені у Стандарті результати навчання визначають нормативний зміст підготовки у межах спеціальності.

Загальна кількість становить 10-25 результатів навчання, які корелюються з визначеним вище переліком загальних і спеціальних (фахових, предметних) компетентностей.

Стандарт визначає вимоги лише до результатів навчання, які є спільними для всіх можливих освітніх програм у межах спеціальності. Заклад вищої освіти у своїй освітній програмі визначає очікувані програмні результати навчання та може:

- формулювати описи додаткових до Стандарту результатів навчання;
- формулювати узагальнені описи результатів навчання, що охоплюють відповідний перелік компетентностей Стандарту;
- формулювати інший перелік результатів навчання, описи яких у сукупності охоплюють всі вимоги Стандарту.

деталізувати описи результатів навчання Стандарту відповідно до спеціальності.

Результати навчання за освітньою програмою відображають узгоджені очікування та вимоги зацікавлених сторін: здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних, педагогічних працівників, керівництва закладів вищої освіти, роботодавців.

Для освітнього рівня магістра слід відобразити відмінність переліків результатів навчання для освітньо-професійних та освітньо-наукових програм, зокрема надати відповідні додаткові переліки для освітньо-наукових програм.

Стандарт може передбачати встановлення додаткових обов'язкових результатів навчання для освітніх програм, що передбачають надання певної професійної кваліфікації та/або спрямовані на підготовку фахівців для професій, для яких запроваджено додаткове регулювання.

Результати навчання мають відповідати таким критеріям:

- бути чіткими і однозначними, даючи змогу чітко окреслити зміст вимог до здобувача вищої освіти;

- бути діагностичними (тобто результати навчання повинні мати об'єктивні ознаки їх досягнення чи недосягнення);
- бути вимірюваними (має існувати спосіб та шкала для вимірювання досягнення результату прямими або непрямими методами, рівнів досягнення складних результатів);
- бути сформульованими відповідно до правил (подано далі).

Правила визначення та формулювання результатів навчання

При формулюванні результатів навчання рекомендується:

1. Визначити якій сфері та якому ієрархічному рівню має відповідати результат навчання.
2. Визначити дієслово відповідного рівня.
3. Вказати предмет вивчення або предмет дії (іменник, що вживається за дієсловом).
4. За необхідності навести умови/обмеження, за яких необхідно демонструвати результат навчання.

З метою співвіднесення визначених результатів навчання та компетентностей, зазначених у Стандарті у процесі розроблення Стандарту використовується матриця відповідності визначених Стандартом результатів навчання та компетентностей (Таблиця 2 Пояснювальної записки Стандарту).

Для забезпечення системності та ідентичності під час опису результатів навчання рекомендовано використовувати одну із визнаних класифікацій, зокрема за авторством Б. Блума (див. Додатки А, Б до Методичних рекомендацій).

VI Форми атестації здобувачів вищої освіти

<p>Форми атестації здобувачів вищої освіти</p>	<p>Визначаються форми атестації здобувачів вищої освіти за конкретною спеціальністю.</p> <p>Атестація здійснюється за такими формами (перелік є відкритим і може доповнюватися при розробленні стандартів):</p> <ul style="list-style-type: none"> - публічного захисту (демонстрації) кваліфікаційної роботи; - атестаційного іспиту (іспитів); - єдиного державного кваліфікаційного іспиту (іспитів) за спеціальністю в установленому порядку. <p>Необхідно обрати одну або дві обов'язкові форми атестації. При цьому заклади вищої освіти мають право встановлювати додаткові форми атестації.</p> <p>Відмінність навчальних цілей за освітньо-професійними та освітньо-науковими програмами освітнього рівня магістра може бути підставою для визначення різних форм атестації осіб, які навчаються за такими програмами.</p>
<p>Вимоги до кваліфікаційної</p>	<p>Не допускається регламентуваги обсяг (кількість сторінок або знаків) та структуру роботи.</p>

<p>роботи (за наявності)</p>	<p>Кваліфікаційна робота не повинна містити академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Стандарт може визначати специфічні особливості перевірки на відсутність академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації та інших видів академічної недоброчесності.</p> <p>Узагальнені вимоги до кваліфікаційної роботи слід формулювати на основі визначеної Стандартом інтегральної компетентності.</p> <p>Кваліфікаційна робота має бути оприлюднена на офіційному сайті закладу вищої освіти або його підрозділу, або у репозитарії закладу вищої освіти.</p> <p>Оприлюднення кваліфікаційних робіт, що містять інформацію з обмеженим доступом, здійснювати відповідно до вимог законодавства.</p>
<p>Вимоги до атестаційного/єдиного державного кваліфікаційного іспиту (іспитів) (за наявності)</p>	<p>Атестаційний іспит (іспити) має бути спрямований на перевірку досягнення результатів навчання, визначених Стандартом та освітньою програмою.</p> <p>Указуються, за наявності, вимоги щодо структури та/або особливих умов проведення атестаційного іспиту (іспитів).</p> <p>Вимоги до єдиного державного кваліфікаційного іспиту (іспитів) встановлюються законодавством.</p>
<p>Вимоги до публічного захисту (демонстрації) (за наявності)</p>	<p>Указуються, за наявності, вимоги щодо процедури та/або особливих умов проведення публічного захисту (демонстрації).</p>

При визначенні вимог Стандарту щодо атестації здобувачів вищої освіти не слід запроваджувати вимоги, що обмежують академічну автономію закладів вищої освіти та наукових установ (посилання на навчальні дисципліни або цикли навчальних дисциплін, деталізація процедур тощо). Зокрема вимоги до кваліфікаційної роботи не можуть визначати перелік та зміст регуляторних документів закладів вищої освіти та наукових установ, терміни подання та оприлюднення тощо.

VII Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти¹

У закладі вищої освіти повинна функціонувати система забезпечення закладом вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості), яка передбачає здійснення таких процедур і заходів:

- 1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;

¹ Цей текст є вичерпним за змістом відповідного розділу Стандарту, за винятком тих спеціальностей, для яких згідно з регуляторними актами уповноважених органів центральної виконавчої влади та/або згідно із зобов'язаннями України за міжнародними угодами встановлені додаткові вимоги.

3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладу вищої освіти та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;

4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;

5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою;

6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;

7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;

8) забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату;

9) інших процедур і заходів.

Система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти за поданням закладу вищої освіти оцінюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти або акредитованими ним незалежними установами оцінювання та забезпечення якості вищої освіти на предмет її відповідності вимогам до системи забезпечення якості вищої освіти, що затверджуються Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, та Стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості вищої освіти в Європейському просторі вищої освіти.

VIII Вимоги професійних стандартів (у разі їх наявності)

Зазначається інформація про наявні професійні стандарти (національних та міжнародних організацій) (назва документа, реквізити та (або) посилання), які враховані у Стандарті вищої освіти та (або) є важливими для врахування при побудові та реалізації освітньої програми. Надання цієї інформації обов'язкове у випадку зазначення в Стандарті професійної кваліфікації, яка присвоюється випускникам.

Повна назва Професійного стандарту, його реквізити та (або) посилання на документ	
Особливості Стандарту вищої освіти, пов'язані з наявністю певного Професійного стандарту	

IX Перелік нормативних документів, на яких базується Стандарт вищої освіти

Зазначаються національні нормативно-правові акти та міжнародні документи, що регулюють відповідну галузь знань і спеціальність.

Також, додатково може бути наданий окремий перелік рекомендованих джерел, корисних для розроблення освітніх програм за спеціальністю.

Пояснювальна записка

Пояснювальна записка містить інформацію та рекомендації, які розробники Стандарту вважають за необхідне довести до уваги користувачів Стандарту, але які не визначені як обов'язкові до виконання. Пояснювальна записка складається у довільній формі і схвалюється відповідною Науково-методичною комісією. Вона не потребує подальшого погодження та/або затвердження.

Слід враховувати, що присвоєння професійних кваліфікацій регламентується відповідним нормативними актами (зокрема, відповідними професійними стандартами), а Стандарт вищої освіти не є підставою для присвоєння професійної кваліфікації і не надає відповідних прав закладу вищої освіти.

Обов'язковими складовими пояснювальної записки є матриці відповідності (Таблиці 1 і 2)

Таблиця 1

Матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей /
результатів навчання дескрипторам НРК
(на прикладі бакалавра – 7-го рівня НРК)

Класифікація компетентностей (результатів навчання) за НРК	Знання	Уміння/навички	Комунікація	Відповідальність та автономія
	Зн1 Концептуальні наукові та практичні знання Зн2 Критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання	Ум1 Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання	К1 Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації К2 Збір, інтерпретація та застосування даних К3 Спілкування з професійних питань, у тому числі іноземною мовою, усно та письмово	АВ1 Управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами АВ2 Спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах АВ3 Формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти АВ4 Організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп АВ5 Здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії
Загальні компетентності				
ЗК1	Зн1		К1	
ЗК2		Ум1		АВ3
ЗКп			К2	АВ1
Спеціальні (фахові) компетентності				
СК1				АВ2
СК2		Ум1		
СКп	Зн2		К3	АВ5

(на прикладі магістра – 8-го рівня НРК)

Класифікація компетентностей (результатів навчання) за НРК	Знання	Уміння/навички	Комунікація	Відповідальність та автономія
	Зн1 Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень Зн2 Критичне	Ум1 Спеціалізовані уміння/навички розв'язання проблем, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур Ум2 Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі у широкій	К1 Зрозуміле і недвозначне донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема, до осіб, які навчаються	АВ1 Управління робочими або навчальними процесами, які є складними непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів АВ2 Відповідальність за внесок до професійних знань і практики та/або оцінювання результатів

	осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань	або мульти-дисциплінарних контекстах Ум3 Здатність розв'язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності		діяльності команд та колективів АВ3 Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії
Загальні компетентності				
ЗК1	Зн1	Ум2	К1	
ЗК2		Ум1		АВ3
ЗКп		Ум3		АВ1
Спеціальні (фахові) компетентності				
СК1	Зн2			АВ2
СК2		Ум2		
СКп			К1	

(на прикладі доктора філософії/доктора мистецтв – 9-го рівня НРК)

Класифікація компетентностей (результатів навчання) за НРК	Знання Зн1 Концептуальні та методологічні знання в галузі чи на межі галузей знань або професійної діяльності	Уміння/навички Ум1 Спеціалізовані уміння/навички і методи, необхідні для розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності: науки та/або інновацій, розширення та переоцінки вже існуючих знань і професійної практики Ум2 Започаткування, планування, реалізація та коригування послідовного процесу ґрунтовного наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності Ум3 Критичний аналіз, оцінка і синтез нових та комплексних ідей	Комунікація К1 Вільне спілкування з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством в цілому К2 Використання академічної української та іноземної мови у професійній діяльності та дослідженнях	Відповідальність та автономія АВ1 Демонстрація значної авторитетності, інноваційності, високий ступінь самостійності, академічна та професійна доброчесність, послідовна відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності АВ2 Здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення
Загальні компетентності				
ЗК1	Зн1		К2	
ЗК2		Ум1		АВ3
ЗКп				АВ1
Спеціальні (фахові) компетентності				
СК1				АВ2
СК2	Зн1	Ум1		
СКп			К2	

Таблиця 2

Матриця відповідності визначених Стандартом результатів навчання та компетентностей

Результати навчання	Компетентності													
	Інтегральна компетентність													
	Загальні компетентності							Спеціальні (фахові, предметні) компетентності						
	ЗК1	ЗК2				ЗКп	СК1						СК10	СКп
РН1													+	
РН2		+												
РНп							+							

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ:

А. Офіційні документи:

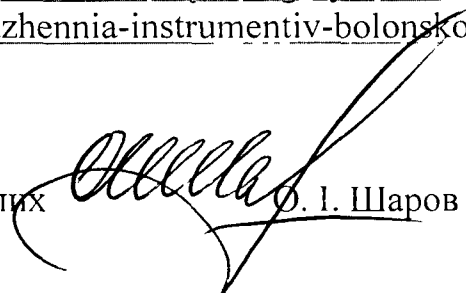
1. ESG 2015 (Стандарти та рекомендації із забезпечення якості в ЄПВО) – https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/04_2016_ESG_2015.pdf
2. EQF 2017 (Європейська рамка кваліфікацій) – <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/cee970-518f-11e7-a5ca-01aa75ed71a1/language-en>; <https://ec.europa.eu/ploteus/content/descriptors-page>
3. QF EHEA 2018 (Рамка кваліфікацій ЄПВО) – http://www.ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/EHEAParis2018_Communique_AppendixIII_952778.pdf
4. ISCED (Міжнародна стандартна класифікація освіти, МСКО) 2011 – <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>; <http://uis.unesco.org/en/topic/international-standard-classification-education-isced>
5. ISCED-F (Міжнародна стандартна класифікація освіти – Галузі, МСКО-Г) 2013 – <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-fields-of-education-and-training-2013-detailed-field-descriptions-2015-en.pdf>
6. Закон «Про вищу освіту» – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
7. Закон «Про освіту» – <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
8. Національний класифікатор України: Класифікатор професій ДК 003:2010. – <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10>
9. НПК, 2019 – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.
10. Перелік галузей знань і спеціальностей, 2015 – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>.
11. Указ Президента України «Питання європейської та євроатлантичної інтеграції» від 20 квітня 2019 р. № 155/2019 – <https://www.president.gov.ua/documents/1552019-26586>

Б. Корисні посилання:

1. Проект ЄС TUNING (прикладні результати навчання, компетентностей) – <http://www.unideusto.org/tuningeu/>.
2. Національний глосарій: вища освіта, 2014 – <http://erasmusplus.org.ua/korysna-informatsiia/korysni-materialy/category/3-materialy-natsionalnoi-komandy-ekspertiv-shchodo-zaprovdzhennia-instrumentiv-bolonskoho-protseesu.html?start=80>
3. Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія – <http://erasmusplus.org.ua/korysna-informatsiia/korysni-materialy/category/3-materialy-natsionalnoi-komandy-ekspertiv-shchodo-zaprovdzhennia-instrumentiv-bolonskoho-protseesu.html?start=80>
4. Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації – <http://erasmusplus.org.ua/korysna-informatsiia/korysni-materialy/category/3-materialy-natsionalnoi-komandy-ekspertiv-shchodo-zaprovdzhennia-instrumentiv-bolonskoho-protseesu.html?start=80>

Генеральний директор

директорату вищої освіти та освіти дорослих

О. І. Шаров

ДОДАТОК ДО МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ

А. КЛАСИФІКАЦІЯ ЗА Б.БЛУМОМ

Класифікації навчальних цілей є інструментом, що допомагає визначити та структурувати результати навчання. Нижче наведена класифікація, розроблена під керівництвом Б.Блума для когнітивної або пізнавальної сфери (B. S. Bloom, 1956, Anderson, 2001), ціннісної, афективної або емоційної сфери (W. Krathwohl, 1964) та психомоторної або маніпуляційної сфери (E. H. Simpson, 1966, R. H. Dave, 1967, S. R. Kibler, 1970, A. J. Harrow, 1972). Класифікація – ієрархія результатів навчання (навчальних цілей), сформульованих у діяльнісних термінах (дієсловах). Класифікація є загальноприйнятою в міжнародному освітньому середовищі.

Класифікація в когнітивній (пізнавальній) сфері

1. Запам'ятовування, знання (Remembering, Knowledge) – здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи цілісні теорії тощо)

2. Розуміння (Comprehension, Understanding) – здатність розуміти та інтерпретувати вивчене. Це означає уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворити словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань.

3. Застосування (Applying) – здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях, наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач.

4. Аналіз (Analysing) – здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних.

5. Синтез (Synthesis, Створення, Creating) – здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю.

6. Оцінювання (Evaluation, Evaluating) – здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі.

Для формулювання результатів навчання використовуються такі дієслова:

Знання	<i>називати, впорядковувати, збирати, визначати, описувати, знаходити, перевіряти, дублювати, помічати, складати список, повторювати, відтворювати, показувати, казати, установлювати зв'язок тощо</i>
Розуміння	<i>класифікувати, асоціювати з, змінювати, з'ясовувати, перетворювати, будувати, описувати, обговорювати, виділяти, оцінювати, пояснювати, виражати, розширювати, ідентифікувати, ілюструвати, інтерпретувати, робити висновок, пояснювати різницю між, розпізнавати, передбачати, доповідати, вибирати, переглядати, перекладати, знаходити рішення тощо</i>
Застосування знань	<i>застосовувати, змінювати, обчислювати, оцінювати, вибирати, демонструвати, розробляти, виявляти, завершувати, знаходити, ілюструвати, модифікувати, організовувати, передбачити, готувати, відносити до, планувати, вибирати, показувати, перетворювати, використовувати, окреслювати та інші</i>
Аналіз	<i>упорядковувати, аналізувати, розділяти на складові, обчислювати,</i>

	<i>розділяти на категорії, порівнювати, класифікувати, поєднувати, протиставляти, критикувати, дискутувати, визначати, робити висновок, виводити, виділяти, розділяти, оцінювати, випробовувати, експериментувати, ілюструвати, досліджувати, співвідносити, тестувати тощо.</i>
Синтез	<i>аргументувати, упорядковувати, поєднувати, класифікувати, збирати, копіїювати, проектувати, розробляти, пояснювати, встановлювати, формулювати, узагальнювати, інтегрувати, модифікувати, організовувати, планувати, пропонувати, реконструювати, устанавлювати зв'язок із, підсумовувати та інші.</i>
Оцінювання	<i>оцінювати, встановлювати, аргументувати, вибирати, поєднувати, порівнювати, робити висновок, співставляти, критикувати, захищати, пояснювати, рейтингувати, розсужувати, виміряти, передбачати, рекомендувати, співвідносити з, узагальнювати, ухвалювати тощо.</i>

Класифікація в емоційній (афективній) сфері

1. Сприйняття (Receiving). Характеризує бажання (направленість) студента отримувати необхідну інформацію (уважне вислуховування співрозмовника, чутливість до соціальних проблем тощо).

2. Реагування (Responding). Стосується активної участі студента в освітньому процесі (виявлення інтересу до предмету, бажання висловлюватися, робити презентацію, брати участь у дискусіях, бажання пояснювати та допомагати іншим).

3. Ціннісна орієнтація (Valuing). Коливається в діапазоні від звичайного визнання певних цінностей до активної їх підтримки. Приклади: віра в демократичні цінності, визнання ролі науки в повсякденному житті, турбота про здоров'я оточуючих, повага до індивідуального та культурного різноманіття.

4. Організація та концептуалізація (Organization and Conceptualization). Стосується процесів, з якими стикаються особи, коли треба поєднати різні цінності, вирішити конфлікти між ними, засвоїти певну систему цінностей. Приклади: особа визнає необхідність балансу між свободою та відповідальністю в демократичному суспільстві, визнає власну відповідальність за свої вчинки, сприймає стандарти професійної етики, адаптує свою поведінку до прийнятих системних цінностей.

5. Характеристика системи цінностей (Characterization by a Value or Value Set). На цьому рівні особа має сформовану систему цінностей, що визначає її відповідну послідовну та передбачувану поведінку. Приклади: самостійність і відповідальність у роботі, професійна повага до етичних принципів, демонстрація доброї професійної, соціальної та емоційної поведінки, здорового способу життя тощо.

Для формулювання результатів навчання використовуються такі дієслова:

Сприйняття	<i>запитувати, вибирати, описувати, слідувати, давати, тримати, ідентифікувати, знаходити, називати, вказувати на, обирати, сидіти прямо, відповідати, використовувати, сприймати</i>
Реагування	<i>давати відповіді, пояснювати, розуміти пояснення, допомагати, задовольняти критерії, відповідати вимогам, обговорювати, дискутувати, вітати, сприяти, зараховувати до категорії,</i>

	<i>виконувати, тренуватися, представляти, читати, відтворювати, звітувати, повідомляти, обирати, розповідати, писати, намагатися, брати участь</i>
Ціннісна орієнтація	<i>завершувати, описувати, розрізняти, пояснювати, слідувати, формувати, ініціювати, запрошувати, приєднуватися, виправдовувати, доводити, пропонувати, читати, звітувати, повідомляти, ділитися, вивчати, працювати, співпрацювати</i>
Організація та концептуалізація	<i>дотримуватися, перетворювати, впорядковувати, поєднувати, порівнювати, завершувати, захищати, виправдовувати, пояснювати, узагальнювати, виявляти, інтегрувати, змінювати, пристосовувати, організовувати, готувати, співвідносити, створювати, синтезувати, інтегрувати</i>
Характеристика за системою цінностей	<i>діяти, розмежовувати, демонструвати, впливати, слухати, змінювати виконувати, практикувати, пропонувати, кваліфікувати, ставити питання, переглядати, служити, вирішувати, розв'язувати, використовувати, перевіряти, кидати виклик, організовувати, осуджувати, поширювати</i>

Класифікація у психомоторній сфері

1. Імітація (Imitation). Споглядання за поведінкою іншої особи та її копіювання.

2. Відтворення маніпуляцій (Manipulation). Виконання певних дій за допомогою інструкцій та практичних навичок.

3. Досягнення точності (Develop Precision). Здатність виконувати завдання при невеликій кількості помилок і робити це точніше без наявності фахової допомоги. На цьому етапі навичка вважається засвоєною.

4. Поєднання (Articulation). Здатність координувати серію дій за допомогою поєднання двох або більше навичок для виконання нетипових операцій. Ці складові можуть модифікуватися, щоб відповідати певним вимогам або для розв'язку задачі.

5. Натуралізація (Naturalization). Демонстрація високого рівня виконання в природному стилі («не роздумуючи»). Навички при цьому поєднуються, упорядковуються та виконуються стабільно і легко, поєднується розуміння, здатність та майстерність. Коли студенти досягають цього рівня, вони здатні створювати свої власні варіанти виконання навички та вчити інших.

Для формулювання результатів навчання використовуються такі дієслова:

Імітація	<i>копіювати, наслідувати, повторювати, дотримуватися, спостерігати, ідентифікувати, впізнавати, імітувати, відтворювати, пробувати</i>
Маніпуляція	<i>відтворювати, будувати, виконувати, впроваджувати</i>
Досягнення рівня точності	<i>демонструвати, завершувати, показувати, калібрувати, контролювати, вдосконалювати, практикувати, відпрацьовувати</i>
Поєднання	<i>конструювати, вирішувати, координувати, комбінувати, інтегрувати, адаптувати, розробляти, формулювати, модифікувати, вдосконалювати, вивчати</i>
Натуралізація	<i>проектувати, виокремлювати, упразднити, винаходити, керувати проектом</i>

Б. КЛАСИФІКАЦІЯ ЗА Б. БЛУМОМ, МОДИФІКОВАНА ШЕВЦОВИМ А. Г., КЛИМЧУКОМ В. О.

Класифікація в когнітивній (пізнавальній) сфері

1. Знання – здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо).

2. Розуміння – здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань.

3. Застосування – здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосовувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач).

4. Аналіз – здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних.

5. Синтез – здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю.

6. Оцінювання – здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі.

7. Створення (творчість) – здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури.

Для формулювання результатів навчання використовуються такі дієслова:

Знання	<i>називати, впорядковувати, збирати, визначати, описати, знаходити, перевіряти, дублювати, помічати, складати список, повторювати, відтворювати, показувати, казати, установлювати зв'язок тощо.</i>
Розуміння	<i>класифікувати, асоціювати з, змінювати, з'ясовувати, перетворювати, будувати, описувати, обговорювати, виділяти, оцінювати, пояснювати, виражати, розширювати, ідентифікувати, ілюструвати, інтерпретувати, робити висновок, пояснювати різницю між, розпізнавати, передбачати, доповідати, вибирати, переглядати, перекладати, знаходити рішення тощо.</i>
Застосування знань	<i>застосовувати, змінювати, обчислювати, оцінювати, вибирати, демонструвати, розробляти, виявляти, завершувати, знаходити, ілюструвати, модифікувати, організовувати, передбачати, готувати, зараховувати до, планувати, вибирати, показувати, перетворювати, використовувати, окреслювати та інші.</i>
Аналіз	<i>упорядковувати, аналізувати, розділяти на складові, обчислювати, розділяти на категорії, порівнювати, класифікувати, поєднувати, протиставляти, критикувати, дискутувати, визначати, робити висновок, виводити, виділяти, розділяти, оцінювати, випробовувати, експериментувати, ілюструвати, досліджувати, співвідносити, тестувати тощо.</i>
Синтез	<i>аргументувати, упорядковувати, поєднувати класифікувати, збирати, копіїлювати, проектувати, розробляти, пояснювати,</i>

	<i>встановлювати, формулювати, узагальнювати, інтегрувати, модифікувати, організовувати, планувати, пропонувати, реконструювати, установлювати зв'язок із, підсумовувати та інші.</i>
Оцінювання	<i>оцінювати, встановлювати, аргументувати, вибирати, поєднувати, порівнювати, робити висновок, критикувати, захищати, пояснювати, рейтингувати, розсуджувати, виміряти, передбачати, рекомендувати, співвідносити з, узагальнювати, ухвалювати тощо.</i>
Створення (творчість)	<i>генерувати, створювати, пропонувати, придумувати, розробляти, планувати, писати, будувати, складати, робити</i>

Класифікація у ціннісно-мотиваційній сфері

1. Навчальна спрямованість. Характеризує бажання (направленість) студента отримувати необхідну інформацію (уважне вислуховування співбесідника, чутливість до соціальних проблем тощо).

2. Соціальне реагування та комунікативність. Стосується активної участі студента в освітньому процесі (виявлення інтересу до предмету, бажання висловлюватися, робити презентацію, брати участь у дискусіях, бажання пояснювати та допомагати іншим), здатність емпатійно взаємодіяти, вміти вступати в комунікацію, бути зрозумілим, невимушено спілкуватися;

3. Ціннісна орієнтація. Коливається в діапазоні від звичайного визнання певних цінностей до активної їх підтримки. (Приклади: віра в демократичні цінності, визнання ролі науки в повсякденному житті, турбота про здоров'я оточуючих, повага до індивідуального та культурного різноманіття).

4. Ціннісна організація та концептуалізація. Стосується процесів, з якими стикаються особи, коли треба поєднати різні цінності, вирішити конфлікти між ними, засвоїти певну систему цінностей. Приклади: особа визнає необхідність балансу між свободою та відповідальністю в демократичному суспільстві, визнає власну відповідальність за свої вчинки, сприймає стандарти професійної етики, адаптує свою поведінку до прийнятих системних цінностей.

5. Ціннісна детермінація. На цьому рівні особа має сформовану систему цінностей, що визначає її відповідну послідовну та передбачувану поведінку. Приклади: самостійність і відповідальність у роботі, професійна повага до етичних принципів, демонстрація доброї професійної, соціальної та емоційної поведінки, здорового способу життя тощо.

Для формулювання результатів навчання використовуються такі дієслова:

Навчальна спрямованість	<i>запитувати, вибирати, описувати, слідувати, давати, тримати, ідентифікувати, знаходити, називати, вказувати на, обирати, сидіти прямо, відповідати, використовувати, сприймати</i>
Соціальне реагування та комунікативність	<i>давати відповіді, пояснювати, розуміти пояснення, допомагати, задовольняти критерії, відповідати вимогам, обговорювати, дискутувати, вітати, сприяти, зараховувати до категорії, виконувати, тренуватися, представляти, читати, відтворювати, звітувати, повідомляти, обирати, розповідати, писати, намагатися, брати участь</i>
Ціннісна	<i>завершувати, описувати, розрізняти, пояснювати, слідувати.</i>

орієнтація	<i>формувати, ініціювати, запрошувати, приєднуватися, виправдовувати, доводити, пропонувати, читати, звітувати, повідомляти, ділитися, вивчати, працювати, співпрацювати</i>
Ціннісна організація та концептуалізація	<i>дотримуватися, перетворювати, впорядковувати, поєднувати, порівнювати, завершувати, захищати, виправдовувати, пояснювати, узагальнювати, виявляти, інтегрувати, змінювати, пристосовувати, організовувати, готувати співвідносити, створювати, синтезувати, інтегрувати</i>
Ціннісна детермінація	<i>діяти, розмежовувати, демонструвати, впливати, слухати, змінювати, виконувати, практикувати пропонувати, кваліфікувати, ставити питання, переглядати, служити, вирішувати, розв'язувати, використовувати, перевіряти, кидати виклик, організовувати, осуджувати, поширювати</i>

Класифікація у психомоторній (діяльнісній) сфері

1. Імітація. Споглядання за поведінкою іншої особи та її копіювання.
2. Відтворення маніпуляцій. Виконання певних дій за допомогою інструкцій та практичних навичок.
3. Досягнення точності. Здатність виконувати завдання при невеликій кількості помилок і робити це точніше без наявності фахової допомоги. На цьому етапі навичка вважається засвоєною.
4. Поєднання. Здатність координувати серію дій за допомогою поєднання двох або більше навичок для виконання нетипових операцій. Ці складові можуть модифікуватися, щоб відповідати певним вимогам або для розв'язку задачі.
5. Натуралізація. Демонстрація високого рівня виконання в природному стилі («не роздумуючи»). Навички при цьому поєднуються, упорядковуються та виконуються стабільно і легко, поєднується розуміння, здатність та майстерність. Коли студенти досягають цього рівня, вони здатні створювати свої власні варіанти виконання навички та вчити інших.

Для формулювання результатів навчання використовуються такі дієслова:

Імітація	<i>копіювати, наслідувати, повторювати, дотримуватися, спостерігати, ідентифікувати, впізнавати, імітувати, відтворювати, пробувати</i>
Маніпуляція	<i>відтворювати, будувати, виконувати, впроваджувати</i>
Досягнення рівня точності	<i>демонструвати, завершувати, показувати, калібрувати, контролювати, вдосконалювати, практикувати, відпрацьовувати</i>
Поєднання	<i>конструювати, вирішувати, координувати, комбінувати, інтегрувати, адаптувати, розробляти, формулювати, модифікувати, вдосконалювати, навчати</i>
Натуралізація	<i>проектувати, виокремлювати, управляти, виниходити, керувати проектом</i>

В. КОМЮНІКЕ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Комюніке визначають філософію СПВО – компетентнісний підхід, результати навчання, визнання, якість, довіра, відповідальність.

1999 <i>Bologna Declaration</i>	2001 <i>Prague Communiqué</i>	2003 <i>Berlin Communiqué</i>	2005 <i>Bergen Communiqué</i>	2007 <i>London Communiqué</i>	2009 <i>Leuven Communiqué</i>	2012 <i>Bucharest Communiqué</i>	2015 <i>Yerevan Communiqué</i>	2018 <i>Paris Communiqué</i>
Mobility/ <i>Мобільність</i>	Social dimension of mobility/ <i>Соціальний вимір мобільності</i>	Portability of loans and grants/ <i>Мобільність позик і грантів</i> Improvement of mobility data/ <i>Покращення даних про мобільність</i>	Attention to visa and work permits/ <i>Увага до дозволів на візу та роботу</i>	Challenges of visa and work permits, pension systems and recognition/ <i>Виклики дозволів на візу та роботу, пенсійних систем та визнання</i>	Benchmark of 20% by 2020 for student mobility/ <i>Показник 20% до 2020 р. для мобільності студентів</i>	Explore ways to achieve automatic recognition of academic qualification/ <i>Дослідження шляхів досягнення автоматичного визнання академічної кваліфікації</i>	Implementation of key commitments/ <i>Виконання ключових зобов'язань</i>	European student card/ <i>Європейський студентський квиток</i>
<i>Easily readable and comparable degrees/ Легкі для сприйняття та порівняння ступені</i>	Fair recognition/ <i>Справедливе визнання</i> Development of recognized Joint degrees/ <i>Розвиток визнаних спільних ступенів</i>	Inclusion doctoral level at 3 rd cycle/ <i>Включення докторського рівня на третьому циклі</i>	QF-EHEA adopted/ <i>Прийнята РК ЄПВО</i> National QFs launched/ <i>Запроваджені НРК</i>	NQFs by 2010/ <i>НРК до 2010</i>	NQFs by 2012/ <i>НРК до 2012</i>	Roadmaps for countries without NQF/ <i>Дорожні карти для країн, що не мають НРК</i>	Implementation of key commitments/ <i>Виконання ключових зобов'язань</i>	QF-EHEA 2018: short-cycle qualifications as a stand-alone qualification/ <i>Кваліфікації короткого циклу як окрема кваліфікація</i>
A system of credits (ECTS)/ <i>Система кредитів (ЄКТС)</i>	ECTS and Diploma Supplement (DS) / <i>ЄКТС та Додаток до Диплому</i>	ECTS for credit accumulation/ <i>ЄКТС для накопичення кредитів</i>		Coherent use of tools and recognition practices/ <i>Послідовне використання інструментів та практики визнання</i>	Implementation of Bologna tools/ <i>Запровадження інструментів Болонського процесу</i>	Ensure that Bologna tools are based on learning outcomes/ <i>Забезпечення використання Болонських інструментів на основі результатів навчання</i>	Adoption of ECTS Users Guide/ <i>Прийняття Довідника користувача ЄКТС</i>	DS 2018: digitalisation of the Diploma Supplement/ <i>Оцифрування/діджиталізація Додатку до диплома</i>
European cooperation in quality assurance (QA)/ <i>Сувільне співпраця із забезпечення якості</i>	Cooperation between QA and recognition professionals/ <i>Співпраця між фахівцями з забезпечення якості та визнання</i>	QA at institutional, national and European level/ <i>Забезпечення якості на інституційному, національному та європейському рівнях</i>	ESG for QA adopted/ <i>Прийняті Європейські стандарти та рекомендації із забезпечення якості</i>	Creation of the European QA Register (EQAR)/ <i>Створення Європейського реєстру забезпечення якості</i>	Quality as an overarching focus for EHEA/ <i>Якість як загальна мета для ЄПВО</i>	Allow EQAR registered agencies to perform their activities across the EHEA/ <i>Дозвіл зареєстрованим в EQAR агентствам діяти в ЄПВО</i>	Adoption of revised ESG and European Approach to QA of joint programmes/ <i>Прийняття оновленого ESG та Європейського підходу до забезпечення якості спільних програм</i>	Database of External Quality Assurance Results (DEQAR)/ <i>База даних результатів зовнішнього забезпечення якості</i>
							Learning and Teaching: Relevance and Quality/ <i>Навчання та викладання відповідність і якість</i>	Pedagogical training, continuous professional development of higher education teachers/ <i>Педагогічна підготовка, безперервний професійний розвиток викладачів</i>

Г. ЗРАЗОК ОПИСУ ПРЕДМЕТНОЇ ОБЛАСТІ

Згідно з пунктом. 15 МСКО-Г 2013 визначаються:

- *об'єкт(и)* вивчення та/або діяльності (процеси, явища тощо або проблеми, які вивчаються);
- *цілі* навчання (очікуване застосування набутих компетентностей);
- *теоретичний зміст* предметної області (основні поняття, концепції, принципи, специфічні для цієї предметної області);
- *методи, методика та технології* (якими має оволодіти здобувач вищої освіти для застосовування на практиці);
- *інструменти та обладнання* (об'єкти/предмети, пристрої та прилади, які випускник має бути здатний застосовувати і використовувати в професійній діяльності).

ПРИКЛАД: 281 Публічне управління та адміністрування, бакалавр

Опис предметної області	<p><i>Об'єкти вивчення та/або діяльності:</i> сфера публічного управління та адміністрування.</p> <p><i>Цілі навчання:</i> підготовка фахівців з публічного управління та адміністрування, здатних розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання.</p> <p><i>Теоретичний зміст предметної області:</i> наукові концепції (теорії) публічного управління та адміністрування, управління на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях, адміністрування у всіх сферах діяльності.</p> <p><i>Методи, методика та технології</i> наукового пізнання, управління та прийняття рішень, аналітичної обробки інформації, організаційно-технологічного та правового забезпечення, електронного урядування.</p> <p><i>Інструменти та обладнання:</i> інформаційно-аналітичні інструменти, системи підтримки прийняття управлінських рішень, спеціалізоване програмне забезпечення</p>
--------------------------------	--

ПРИКЛАД. 951 Економіка, бакалавр

Опис предметної області	<p><i>Об'єкт вивчення та/або діяльності:</i> закономірності функціонування та розвитку соціально-економічних систем, соціально-економічних процесів їх моделювання, прогнозування та регулювання, мотивація і поведінка економічних суб'єктів.</p> <p><i>Цілі навчання:</i> підготовка фахівців, які володіють сучасним економічним мисленням, теоретичними знаннями і практичними навичками, необхідними для розв'язання складних задач та практичних проблем економічної сфери.</p> <p><i>Теоретичний зміст предметної області:</i> поняття, категорії концепції, принципи економічних наук.</p> <p><i>Методи, методика та технології:</i> загальнонаукові методи пізнання та дослідницької діяльності. математичні та статистичні методи економічного аналізу, економіко-математичне моделювання, інформаційно-комунікаційні технології досліджень, поширення та презентації результатів досліджень.</p> <p><i>Інструментарій та обладнання:</i> сучасне інформаційно-комунікаційне обладнання, інформаційні системи та програмні продукти, що застосовуються у професійній діяльності.</p>
--------------------------------	--